

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת ויצא

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 367)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת ויצא התשפ"ה

"כִּי בְמִקְלֵי עֲבֹרְתֵי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה"

א. "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה", (בראשית, כח' - י').

"וַיִּשְׁקַע יַעֲקֹב לְרַחֵל, וַיִּשְׂא אֶת קִלּוֹ וַיִּבְדֵּךְ", (בראשית, כט' - יא').

"וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בְּיָמֵי קֶצִיר חֲטִים, וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה, וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ, וַתֹּאמֶר רַחֵל אֶל לֵאָה - תְּנִי נָא לִי מִדוֹדָאֵי בְנֶךָ. וַתֹּאמֶר לָהּ, הַמְעַט קָחְתִּיךָ אֶת אִישִׁי, וְלָקַחְתְּ גַם אֶת דוֹדָאֵי בְנֵי, וַתֹּאמֶר רַחֵל, לָכוֹן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָהּ - תַּחַת דוֹדָאֵי בְנֶךָ. וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעָרֶב, וַתֵּצֵא לֵאָה לַקְרָאתוֹ, וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא, כִּי שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָאֵי בְנֵי, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָהּ הַזֶּה. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל לֵאָה, וַתִּהְיֶה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי. וַתֹּאמֶר לֵאָה, נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי - אֲשֶׁר נָתַתִּי שְׂפָחָתִי לְאִישִׁי, וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שְׂשֻׁכָר", (בראשית, ל', יד' - יח').

"וַיִּקְרָא לוֹ לָבֵן יֶגֶר שְׁהַדִּיתָא, וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ גִלְעָד", (בראשית, לא' - מז').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתו¹, "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה", כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א² :

אמרו רבותינו ז"ל - **שנטמן יעקב בבית מדרשו של עבר, יד' שנים**, כמו שמצינו בש"ס סוף פרק קמא דמגילה³, וכן כתב רש"י סוף פרשת תולדות⁴.
ואפשר לרמוז -

דסופי תיבות 'יעקב מבאר שבע', הוא עבר,

¹ בראשית, כח' - י'.

² בספרו הקדוש "פני דוד", (אות יד').

³ יז' ע"א.

⁴ בראשית, כח' - ט'.

וראשי תיבות, יַיְלֶךְ תְּרַנֶּה, גימטריא יד', שם רמז, יד' שנה שנטמן בבית עבר, קודם שהלך לחרן.

וראיתי בספר מר זקני הרב זצ"ל⁵, זה שמו 'בעלי ברית אברהם' כתב יד, שמביא מדרש רבותינו ז"ל בכתב יד -

שאליפז, רדף במצות אביו עשיו להרוג את יעקב,

ויעקב, נתחנן אליו, ואמר לו שיקח כל אשר לו.

ויניחהו ערום ממש, להראות לאביו,

וכן עשה, ונשאר ערום כצאתו מרחם אמו.

והיה שם נהר, ונכנס יעקב אע"ה בנהר, להתחבא שם שהיה ערום.

ובעודו בנהר, בא פרש אחד רוכב על סוס, ופשט בגדיו, וירד בנהר לקרר עצמו, ושיבולת הנהר שטפו, וחנקו,

ואז יעקב אע"ה עלה, ולבש בגדי חמודות של הפרש, ורכב על הסוס,

ויירא יעקב מאוד, פן קרובי הנטבע יראוהו, וכירו בגדיו וסוסו, ויעלילו עליו,

לכן, הלך תיכף, ונטמן בבית עבר יד' שנה.

זהו תורף מה שאני זוכר ממדרש הנזכר, שהביא מר זקי הרב זלה"ה, כי כעת אין הספר אצלי.

ועל פי זה, אומר אני, להרחיב מה שכתב רבינו האר"י זצ"ל⁶ : כי אבותינו הקדושים באו לתקן אדם הראשון.

⁵ הגה"ק רבינו אברהם אזולאי זיע"א.

⁶ כן מצינו בדברי ה"זוהר הקדוש":

חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

"תיקוני הזוהר", תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

⁷ בספרו הקדוש "שער הפסוקים", (פרשת "ויגש").

ואברהם אבינו ע"ה, תיקן חטא אדם הראשון, בעבודה זרה,
ויצחק, תיקן שפיכות דמים,
ויעקב, תיקן גילוי עריות.
ואפשר -

דאברהם אע"ה, קיבל סקילה - שריפה על עבודה זרה, כי השליכוהו לאור
כשדים.

ואמרו בהגדה, כי מחוס התנור, לא היו יכולין ליקח אברהם ולהשליכו לאור, כי
האור היה שולט למרחוק, והיו נשרפים כמה אנשים שרצו להשליכו,
ונזדמן השטן, ויעצם בדמות יועץ אחד, לעשות כלי אומנות, ולהניחו שם,
ובמנגנין, יושלך מרחוק לתוך האש ממש.

וכן עשו, ונמצא אברהם קיבל סקילה, בהשלכה זו מרחוק,
כדכתיב ⁸, 'סְקוּל יִסְקַל אוּ יָרָה יִנָּרְה'.

ושריפה באור, כמשפט עובדי עבודה זרה, דחייבין סקילה,
וכתיב ⁹, 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בְּאֵשׁ'.

ויצחק אע"ה, בא לתקן שפיכות דמים, ומאן דקטיל יתקטל ¹⁰,
ומסר עצמו למיתה, ופשט צווארו על גבי המזבח, וקיבל הרג,
וכן, 'יצחק', גימטריא 'הרג' ¹¹.

ויעקב אע"ה, בא לתקן גילוי עריות, והבא על אשת איש מיתתו חנק ¹²,

⁸ שמות, יט' - יג'.

⁹ דברים, ז' - כה'.

¹⁰ תלמוד ירושלמי, מסכת ברכות, פ"א ה"ה.

¹¹ היינו:

מילת "יצחק", עולה בגימטריא למניין 208,

וכמו כן, מילת "הרג", עולה בגימטריא למניין זה.

וכן יעקב, לפי מדרש הנזכר, היה איזה שעות בנהר שוטף, מוכן ליחנק, בסכנה שישטפנו הנהר ויטבע, כמו שאירע לפרש.
וגם קיבל עליו גלות וייסורין קשים,
ופחד לבן ועשו כמה שנים, על שאר עריות¹³.
ונמצא, שהאבות הקדושים קבלו ד' מיתות בית דין, וייסורין שקשים ממיתה,
כמו שאמרו¹⁴, אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה וכו',
לכפר מה שחטא אדם הראשון, בעבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים.
ואפשר לרמוז -
דסופי תיבות 'וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע', הוא ארבע,
כי עתה, נשלם תיקון אדם הראשון, בקבלת האבות ארבע מיתות.
והשתא 'וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה', רמז דהלך החרון אף והקטיגורים, שהיו על אדם הראשון".
ג. בין אליפז המופיע בדברי רבותינו ז"ל בריש פרשתן¹⁵, ובין לבן הארמי המופיע אף הוא בפרשתן, ישנו קשר ישיר. וכפי שיתבאר להלן.
דהנה, על מאמר הכתוב בפרשתן¹⁶, "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה", דרשו רבותינו ז"ל¹⁷:

¹² בבא מציעא, נט' ע"א.

¹³ היינו:

על עריות דאשת איש, הוצרך להיות נידון בחנק, במה שהיה בנהר. ברם, על שאר העריות, הוצרך להיות נידון בשאר ייסורים.

¹⁴ כתובות, לג' ע"ב.

¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'.

¹⁶ בראשית, כח' - י'.

¹⁷ בראשית רבה, פרשה סח', ב'.

שיעקב אע"ה, הוא שאמר את הפסוק ¹⁸, "שִׁיר לַמַּעֲלוֹת, אֲשֶׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים, מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי".

ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁹:

"ונראה לי בסייעתא דשמיא, הכוונה -

כי תחילה כשיצא מארץ ישראל, וברח מעשיו,

פגע בו אליפז, ולקח כל ממונו ²⁰,

ונכנס להר המוריה בדלות עד קצה אחרון, ושם, בהר, ה' נצב עליו, ושמרו, והבטיחו בטובה.

ואחר כך, כשבא לחזור לארץ ישראל, מלא בעושר ובנים וכל טוב,

רדף אותו לבן בהר הגלעד, וביקש לעקור הכל,

וגם שם, באותו ההר, היה ה' יתברך בעוזרו, והצילו מכל רע.

ולזה, עתה ביציאתו, אמר ברוח הקודש - 'אֲשֶׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים',

הם הר המוריה, שנכנס לתוכו ביציאתו מארץ ישראל,

והר הגלעד, שנכנס לתוכו בביאתו לארץ ישראל, שרדף אותו לבן, והיה גם כן בצרה גדולה,

'מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי'!?

ואמר ²¹, 'עֲזָרִי מֵעַם ה' , כאן וכאן,

והיינו -

כי בראשון היה הרודף אליפז, ובשני היה הרודף לבן,

ושניהם, אליפז לבן, גימטריא חרב ²², נצולתי ממנו, 'מֵעַם ה' '."

¹⁸ תהילים, קכ"א - א'.

¹⁹ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשתן.

²⁰ וכמו שיתבאר לעיל באותיות ד'-ה'.

²¹ תהילים, קכ"א - ב'.

ועל דבריו הקדושים, כתב הגה"ק רבינו מנצור בן שמעון זיע"א ²³ :
"ועוד אפשר לומר, בסייעתא דשמיא -

כי הנה ראשי תיבות, 'שיר למעלות, אשא עיני אל הקרים, מאין יבא עזרי. עזרי
מעם יהוה, עשה שמים וארץ, בגימטריא ²⁴, 'זזה הוא אליפז לבן' ²⁵, בדקדוק".

עוד מצאתי בעניין זה, לדבריו של הגה"ק חכם ישעיה חדאד זיע"א ²⁶ :
"ואפשר לרמוז -

'אלי' - נוטריקון, אליפז לבן,

'הקרים' - גימטריא, 'מוריה' עם הכולל ²⁷.

וגם 'הקרים' - בחשבון קטן עם האותיות, 'הגלעד' ²⁸,

²² היינו:

מילת "אליפז", עולה בגימטריא למניין 128,

ומילת "לבן", עולה בגימטריא למניין 82.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 210, שהם כמנין מילת "חרב".

²³ בספרו הקדוש "שמן המאור", על פרשתן.

²⁴ היינו:

המילים המודגשים, מ'-י'-ע'-מ'-י', עולים בגימטריא למניין 240.

²⁵ היינו:

המילים "זזה הוא אליפז לבן, עולים אף הם בגימטריא למניין 240.

²⁶ הובא בירחון "אור תורה", (תשנ', רס'-רעא', סימן קסט').

²⁷ היינו:

מילת "ההרים", עם הכולל, עולה בגימטריא למניין 261,

וכמו כן, מילת "מוריה", עולה בגימטריא למניין 261.

²⁸ היינו:

מילת "ההרים", עם מנין האותיות, עולים בגימטריא קטנה למניין 22,

וכמו כן, מילת "הגלעד", עולה בגימטריא קטנה למניין 22.

לרמוז לנזכר, כך נראה לעניות דעתי".

ד. על מאמר הכתוב בפרשתן ²⁹, "וַיִּשְׁקַע יַעֲקֹב לְרַחֵל, וַיִּשָּׂא אֶת קִלּוֹ וַיִּבְדֵּךְ", כתב רש"י הקדוש:

" וַיִּבְדֵּךְ - לפי שצפה ברוח הקודש, שאינה נכנסת עמו לקבורה.

דבר אחר - לפי שבא בידיים ריקניות,

אמר, אליעזר עבד אבי אבא, היו בידינו נזמים וצמידים ומגדנות,

ואני, אין בידי כלום.

לפי שרדף אליפז בן עשיו במצוות אביו אחריו להורגו, והשיגו,

ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק, משך ידו.

אמר לו, מה אעשה לציווי של אבא!?

אמר לו יעקב, טול מה שבידי, והעני חשוב כמת".

עוד מצינו בעניין זה, לדבריהם של "בעלי התוספות" זיע"א ³⁰, משם המדרש ³¹,

על מאמר הכתוב ³², "וַיָּבֵא עַמְלֵק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפְיָדִים":

"עשיו, השביע את אליפז בנו, להרוג את יעקב, לפי שרימהו מן הבכורה,

ואמר לו: בני בכורי, אם תהרגהו תשוב לך הבכורה.

הלך אליפז, נתייעץ עם תמונע אמו ³³, והיא מנעתו,

ואמרה לו: בני, יעקב גיבור ממך ויהרגך,

ואביך הרשע, אם לא היה ירא ממנו פן יהרגהו, היה חפץ להורגו מידו - יותר

מעל ידי אחרים.

²⁹ בראשית, כט' - יא'.

³⁰ בפירוש "בעלי התוספות" על התורה.

³¹ אשר אינו נמצא בידינו.

³² שמות, יז' - ח'.

³³ עיין לעיל באות ד', מה שנכתוב בזה.

מה עשה אליפז, כדי לקיים מצוות אביו ושבועתו?

הלך אל יעקב, ונטל ממנו כל ממונו, ועני חשוב כמת.

כיוון שראה עשיו, שלא עשה אליפז מצוותו,

הלך לעמלק בן אליפז, ואמר לו שיהרוג יעקב,

נתרצה עמלק לדברי זקנו עשיו, ונשבע לו שיהרגנו".

והנה, יעויין בדבריו של הגה"ק רבינו יהודה אסאד זיע"א³⁴, על מאמר הכתוב
בפרשתו³⁵, "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, וַיֵּלֶךְ חָרָנָה":

"ונראה לי, דבראשי תיבות בפסוק זה, מרומז מה שפירש רש"י ז"ל³⁶,

דלכך לא הביא יעקב עמו כסף וזהב, דאליפז הרשע נטל הכל ממנו, ועני חשוב
כמת.

ומרומז בראשי תיבות, מאמר חז"ל -

**כשיצא יעקב, מיד בא אליפז רשע, שהוא בין עשיו, ויתן לו יעקב כל - חילו, רק
נשאר המקל. ודוק".**

והנה, עוד מצינו בעניין מקלו של יעקב אע"ה, למאמרו³⁷:

"קטנתתי מפל החסדים ומפל האמת אשר עשית את עבדך, כי במקלי עברתי את
היַרְדֵּן הַזֶּה, וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׁנֵי מַחְנוֹת".

ובדברים אלו, שומא עלינו לעיין. כדלהלן:

א. **היאך קיים אליפז את ציוויו של אביו,**

והלא, על דבר שכזה, הוא מצוה ועומד, לעבור על דברי אביו?

ב. **מפני מה, יעקב אע"ה לא הרג את אליפז, מדין "רודף",**

³⁴ הובא בספרו הקדוש "דברי מהרי"א".

³⁵ בראשית, כח' - י'.

³⁶ בראשית, כט' - יא'.

³⁷ בראשית, לב' - יא'.

כאשר קיימא לן ³⁸, "אם בא להורגך, השכס להורגו"?
ג. מפני מה, אליפז ויתר ליעקב אע"ה על "המקל",

והלא, "המקל" עצמו, אף הוא נחשב לרכוש?

ה. בעניינו של אליפז, מצינו כדלהלן:

א. בספר "דברי הימים" נאמר ³⁹, "בְּנֵי אֱלִיפָז, תִּימָן וְאוֹמֵר, צָפִי וְגַעְתָּם, קָנְזוּ וְתַמְנֵעַ וְעַמְלֶק".

ומבואר אם כן:

שתמנע, היתה בתו של אליפז, ולא אשתו.

ומאידך גיסא, בעניין לידתו של עמלק, מצינו בפרשת "וישלח" ⁴⁰, "וְתַמְנֵעַ הָיְתָה פִּילְגֶשֶׁת לְאֱלִיפָז בֶּן עֶשָׂו, וַתֵּלֶד לְאֱלִיפָז אֶת עַמְלֶק, אֵלֶּה בְנֵי עֵדָה אֲשֶׁת עֶשָׂו".

ומבואר אם כן:

שתמנע, היתה פילגשו של אליפז, ולא בתו.

והנה, רבותינו ז"ל במדרש ⁴¹, עמדו בקושיא זו, וביארו:

"וְיָכוֹן נִתְעַסַק בְּיַחּוּס בְּנֵי עֶשָׂו, וְיֵאֱלָה תִלְדוֹת עֶשָׂו ⁴², לְהוֹדִיעַ נוֹוֶלָן.

שְׂאֵת מוֹצֵא שֶׁהוּן בְּנֵי זָמָה, שְׂכָן הוּא אוֹמֵר ⁴³, בְּנֵי אֱלִיפָז, תִּימָן וְאוֹמֵר, צָפִי וְגַעְתָּם, קָנְזוּ וְתַמְנֵעַ וְעַמְלֶק,

'וְתַמְנֵעַ הָיְתָה פִּילְגֶשֶׁת לְאֱלִיפָז' ⁴⁴,

³⁸ סנהדרין, עב' ע"א.

³⁹ א', א' - ו'.

⁴⁰ בראשית, לו' - יב'.

⁴¹ תנחומא, (פרשת "וישב", אות א').

⁴² בראשית, לו' - א'.

⁴³ דברי הימים א', א' - לו'.

⁴⁴ בראשית, לו' - יב'.

מלמד שנשא את בתו!

כיצד?

הֲיָה בָּא אֶל אִשְׁתּוֹ שֶׁל שְׁעִיר, וְעִבְרָה, וְיִלְדָה מִמֶּנּוּ תִּמְנָע,

וּנְשָׂאָה, כְּנוֹשֵׂא בֵּתוֹ שֶׁל שְׁעִיר!

וְהִיְתָה בֵּתוֹ!

וְכֵן הוּא אוֹמֵר ⁴⁵, 'אֵלֶּה בְּנֵי שְׁעִיר הַחֲרִי, יִשְׁבִּי הָאָרֶץ לוֹטוֹן וְגוֹ', וְנֹאחֹת לוֹטוֹן תִּמְנָעוּ ⁴⁶,

מִן הָאֵם וְלֹא מִן הָאָב, שֶׁהִיְתָה מִן אֱלִיפֹז,

'וְתִמְנָע הִיְתָה פִּילְגֵשׁ לְאֱלִיפֹז בֶּן עֶשׂוֹ' ⁴⁷.

ב. על מאמר הכתוב ⁴⁸, 'פְּעֻלַּת צְדִיק לְחַיִּים, תְּבוֹאֶת רָשָׁע לְחֻטָּאת', דרש רבי תנחום ⁴⁹:

"פְּעֻלַּת צְדִיק לְחַיִּים - זֶה אֱלִיפֹז, שֶׁגָּדַל בְּחִיקוֹ שֶׁל יִצְחָק.

וְתְּבוֹאֶת רָשָׁע לְחֻטָּאת - זֶה עֲמֶלֶק, שֶׁגָּדַל בְּחִיקוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ."

ג. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ⁵⁰:

"אֱלִיפֹז בֶּן עֶשׂוֹ, הוּא אֱלִיפֹז הַתִּימְנִי שֶׁהִיָּה בִּימֵי אִיּוֹב, וְחִבְרָו הִיָּה,

וּלְפִי שֶׁנִּתְגַּדַּל בְּחִיקוֹ שֶׁל יִצְחָק, זָכָה לְנִבְוָה."

ד. על מאמר הכתוב ⁵¹, 'וַיֵּצֵן אֱלִיפֹז הַתִּימְנִי, וַיֹּאמֶר', כתב רש"י הקדוש, והוא מקור דבריו של הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א - הנ"ל:

⁴⁵ בראשית, לו' - כ'.

⁴⁶ בראשית, לו' - כב'.

⁴⁷ בראשית, לו' - יב'.

⁴⁸ משלי, י' - טז'.

⁴⁹ דברים רבה, פרשה ב', כ'.

⁵⁰ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות אלף, ערך אליפז).

"אליפז בן עשיו היה, ועל ידי שנתגדל בחיקו של יצחק, זכה שתשרה עליו שכינה".

ה. והנה, על נבואה זו, אמר אליפז התימני⁵², "וְאֵלֵי דְבַר יִגָּב, וְתִקַּח אֶזְנִי שְׂמֶךְ מִנְהוּי", וביאר בזה ה"מצודת דוד":

"הנה באה אלי דבר נבואה בגניבה,

ועל כי היה מעובדי כוכבים, לא באה אליו הנבואה בדרך ישרה, ממקום הקדוש, כי אם בדרך עקלקלות,

ויתיחס, כאילו גנוב הוא מן הקדושה".

ו. וכאשר נתבאר לנו, שאליפז התימני הוא אליפז בן עשיו, נשכיל ונבין את מאמר רבותינו ז"ל⁵³:

"שבעה נביאים, נתנבאו לאומות העולם,

ואלו הן: בלעם, ואביו, ואיוב, אליפז התימני, ובלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבוזי".

ז. דרשו רבותינו ז"ל⁵⁴:

"אמר לו אליפז אל עמלק -

בני ישראל יורשין העולם הזה והעולם הבא, לכן, לך עכשיו וחפור להן בורות שיחין ומערות של מים, כדי לשתות הן ומקניהן, והכן להם דרכים,

אם תעשה כן, תזכה ותירש ותנחל, ותבוא לעולם הבא!

אבל הוא, לא עשה כן,

אלא, כיוון שאמר לו רישומו של דבר, מיד יצא עמלק להחריב את העולם,

⁵¹ איוב, ד' - א'.

⁵² איוב, ד' - יב'.

⁵³ בבא בתרא, טו' ע"ב.

⁵⁴ תנא דבי אליהו, (רבה, פרק כד').

שנאמר ⁵⁵, 'וַיָּבֵא עֲמֶלְק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיֹדָם'."

ח. במסכת סנהדרין ⁵⁶, מצינו לדברי רבותינו ז"ל:

"תמנע, בת מלכים הואי ⁵⁷,

דכתיב ⁵⁸, 'אַלּוֹף לּוֹטָן', 'אַלּוֹף תִּמְנָעוּ' ⁵⁹,

וכל 'אלוף', מלכותא בלא תאגא ⁶⁰.

היא בעיא לאיגיורי ⁶¹, באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה.

הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשיו,

אמרה, מוטב תהא שפחה לאומה זו, ולא תהא גבירה לאומה אחרת.

נפק מינה עמלק, דצערינהו לישראל ⁶².

מאי טעמא?

דלא איבעי להו לרחקה ⁶³."

---

⁵⁵ שמות, יז' - ח'.

⁵⁶ צט' ע"ב.

⁵⁷ היינו:

תמנע, בת מלכים היתה.

⁵⁸ בראשית, לו' - כט'.

⁵⁹ בראשית, לו' - מ'.

⁶⁰ היינו:

"אלוף", הוא שם תואר נכבד, אך אינו נחשב כמלך עם כתר.

⁶¹ היינו:

רצונה של תמנע, היה להתגייר.

⁶² היינו:

יצא ממנה עמלק, שצער את עם ישראל.

⁶³ היינו:

ט. בעניין פנימיותו של אליפז, כתבו "בעלי התוספות" זיע"א⁶⁴ :

"אליפז, אלי פז,

שאמר לאלוהי זהב, אלי הוא".

וביאור דבריהם הקדושים, יבואר, על פי דברי בעל "הרוקח" זיע"א⁶⁵ :

"אליפז, אלי פז,

שנתנו פז, כדי שיקח את תמנע".

והיינו :

שאף על פי, שידע אליפז, שאבותיו הקדושים ריחקו את תמנע,

מכל מקום, מחמת שבני משפחתה נתנו לו ממון רב, בעבור שינשא לה, הוא נשאה ולא הרחיקה מעליו.

ובפרט, שעל נישואים אלו, פסק רב - להלכה ולמעשה⁶⁶ :

"כל הנושא אשה לשום ממון, הויין לו בנים שאינן מהוגנים",

ואם כן, אין פלא, שיצא ממנו בן רשע כעמלק.

ו. על מאמר הכתוב⁶⁷, "וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ, שְׁנֵי גַיִם בְּבִטְנָךְ, וְשְׁנֵי לְאִמִּים

מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ, וְלֹאִם מְלֹאִם יִאֲמָר, וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר", ידועים ומפורסמים, דברי

רבותינו ז"ל במסכת עבודה זרה⁶⁸ :

"אמר רב יהודה אמר רב -

שאף על פי שראו האבות הקדושים, שהיא אינה ראויה לבוא בקהל ה',

מכל מקום, מאחר והם נהגו בה "בריחוק", יצא ממנה עמלק.

⁶⁴ בפירוש "בעלי התוספות" על התורה, (פרשת "וישלח").

⁶⁵ פירוש "הרוקח" על התורה, (פרשת "וישלח").

⁶⁶ קידושין, ע' ע"ב.

⁶⁷ בראשית, כה' - כג'.

⁶⁸ יא' ע"א.

אל תקרי יגלים, אלא יגיים⁶⁹,
זה אנטונינוס ורבי^{70 71}, שלא פסקו מעל שולחנם, לא חזרת ולא קישות ולא צנון,
לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.
דאמר מר -

צנון מחתך אוכל⁷², חזרת מהפך מאכל⁷³, קישות מרחיב מעיים^{74 75} וי.

⁶⁹ היינו:

מלשון גאים, והוא שני אנשים חשובים נשואי פנים.

⁷⁰ היינו:

אנטונינוס, הבא מעשיו,

ורבי הקדוש, הבא מיעקב אע"ה.

ששניהם, היו עשירים גדולים עד מאוד.

⁷¹ יעויין מה שכתבו בעלי התוספות (עבודה זרה, י' ע"ב. בד"ה "אמר ליה") משם התלמוד ירושלמי:

"שלוסף, למד אנטונינוס תורה, ונתגייר, ומל עצמו".

ועויין מה שכתב הראב"ד זיע"א:

"כי ראה ה' יתברך את עוני ישראל ... ומת אנדריינוס, ומלך ברומי - אנטונינוס בן אסירוס,

והיה אוהב את רבינו הקדוש כנפשו, ואומרים שגיירו בסתר.

והיו ימי רבינו הקדוש כולם ימים טובים לישראל, והאריך ימים,

ובימיו מת אנטונינוס, ומלך אנטיפוס, ואחריו קומודוס, וכולם כבדו ונשאו את רבנו הקדוש כל ימיו".

⁷² היינו:

הצנון, הוא טוחן את המאכלים שבמעיים.

⁷³ היינו:

החזרת, מהפכת ומסדרת את מערכת העיכול.

⁷⁴ היינו:

הקישות, מרחיבה את בני המעיים, לצורך מאכל נוסף.

⁷⁵ בביאור צורכם של אותם המאכלים, נציין בזה, ב' דעות מדברי רבותינו זיע"א:

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א⁷⁶ :
שכוונת "מהפך מאכל" -

היינו, שעל ידי אכילתם בדרך הקדושה, הם היו מבררים את כל ניצוצות
הקדושה, שהיו טמונים במאכל,
עד שמילת "מאכל", היתה מתהפכת ל-"מלאך",
ובכך, הם היו מוסיפים כוח בפמליא של מעלה.
וכוונת "מחתך המאכל" -

היינו, שעל ידי אכילתם בדרך הקדושה, הם היו מבררים את כל ניצוצות
הקדושה, שהיו טמונים במאכל,
עד שמילת "מאכל", היתה נחתכת, ומתחלקת ל-ב' מילים, "אם - כל",
והמילים "אם - כל", מתפרשים על הנשמה,
שמכוח התיקון הנעשה באכילתם, היו נבראים נשמות קדושות, הבאים
מניצוצות נשמתם.

והנה, הגה"ק רבינו אברהם סבע זיע"א, בספרו הקדוש "צרור המור"⁷⁷, הביא
מעשה נפלא ברבינו משולם :
"וראיתי, שרבינו משולם ז"ל, בהיותו רופא למלך ערב,

א. כתבו בעלי התוספות זיע"א:

שהחשיבות בכך, היא, שהמאכלים העולים על שולחנם, היו מרובים עד למאוד,
ולפיכך, הם היו צריכים לאכול את אותם הירקות, לצורך העיכול.

ב. כתב רבינו המהרש"א זיע"א:

שהירקות הללו, אינם גדלים בימות הגשמים, כי אם בימות הקיץ,
ולמרות זאת, אנטונינוס ורבי הקדוש, גידלו אותם באופנים מיוחדים, כדרכם של המלכים.

⁷⁶ בראשית, עמ' רנ'.

⁷⁷ במדבר, פרשת "בהעלותך", פרק ג', ד"ה "וראיתי".

שאל ממנו המלך, ואמר לו: אבותיך היו כפויי טובה!

כי אחר שהיה להם מן, לחם רב, 'לָחֶם אֲבִירִים' ^{78 79}, איך שאלו קישואים ושומים ⁸⁰ ?

ואמר לו, למחר אשיבך.

מה עשה?

הלך אצל השר הממונה על שולחן המלך, ואמר לו: אני מצוּוֹךְ שלא תיתן למלך שומים אחר סעודתו - כמו שהוא רגיל לאכול שום בקינוח סעודה, לפי שזה דבר ראוי לבריאות גוף המלך, ועשה כן, ולא נתן לו שום.

וכעס המלך, ושאל לו: למה עשה זה?

והוא השיב: שהרופא היהודי ציווה לו כן.

ואז שלח בעבורו, ואמר לו: למה ציווית למשרתי שלא יתן לי שום, שכבר ידעת שאין דעתי מתיישבת על זולתו?

אמר לו: אדוני המלך, השמע לאוזנך מה שפיך מדבר, אתה כעסת עלי פעם אחת שלא נתנו לך שומים, ואבותי שהיו אוכלים המן - שטעמו 'כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן' ⁸¹ ארבעים שנה, בלי שום ודבר אחר, מה יעשו?

אמר לו המלך: אתה אמת, ותורתכם אמת".

ולאור מעשה זה, כתב הגה"ק רבינו אברהם פאלאגיי זיע"א ⁸²:

שמטעם טענה זו של מלך ערב, לא פסקו חזרת וצנון מעל שולחנו של רבי הקדוש,

⁷⁸ תהילים, עה' - כה'.

⁷⁹ יומא, עה' ע"ב.

⁸⁰ במדבר, יא' - ה'.

⁸¹ במדבר, יא' - ח'.

⁸² בספרו הקדוש "פדה את אברהם", (חלק ב', מערכת ה', אות יב').

והוא, בעבור שיהיה לו פתחון פה, במידה ויבוא אנטונינוס בטענה שכזו על דור המדבר.

ז. ידועים ומפורסמים דברי רבותינו ז"ל⁸³ :

"קדש עצמך במותר לך".

ובביאור מאמר זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁸⁴, וכן ביאר הגה"ק רבינו אלעזר אביחצירא זיע"א⁸⁵ :

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל⁸⁶, **"אין קידוש, אלא במקום סעודה"**,

והיינו, שהרוצה להתקדש בבחינת **"במותר לך"**, עליו לעשות זאת **"במקום סעודה"**.

והנה, בהלכות **"עשרת ימי תשובה"**, כתב ה"שולחן ערוך"⁸⁷ :

"אף מי שאינו נזהר מפת של עכו"ם, בעשרת ימי תשובה צריך לזהר".

ומתוך דבריו הקדושים, משמע :

שעניין **"קדש עצמך במותר לך"**⁸⁸, מתבאר על פי דברי רבותינו ז"ל⁸⁹, **"אין קידוש, אלא במקום סעודה"**,

וכאשר רוצה האדם להתקדש בימים הקדושים של **"עשרת ימי תשובה"**, עליו לעשות זאת באמצעות סעודתו, שיתקדש ויזהר בפת עכו"ם.

ויעויין עוד, בדברי הרמ"א זיע"א⁹⁰ :

⁸³ יבמות, כ' ע"א.

⁸⁴ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה שניה, הקדמה לפרשת "בראשית").

⁸⁵ כך שמעתי מפי קודשו של אחיו - הגה"צ רבי דוד חי אביחצירא שליט"א, ביום השבעה להסתלקותו - יום רביעי ג' אב ה'תשע"א.

⁸⁶ פסחים, קא' ע"א.

⁸⁷ או"ח, סימן תרג' - ובו סעיף אחד.

⁸⁸ יבמות, כ' ע"א.

⁸⁹ פסחים, קא' ע"א.

"חלב כותית, כחלב ישראל.

ומכל מקום, לא יניקו תינוק מן הכותית, אם אפטר בישראלית, דחלב כותית
מטמטם הלב.

וכן לא תאכל המינקת, אפלו ישראלית, דברים האסורים,

וכן התינוק בעצמו,

כי כל זה מזיק לו בזקנותו".

ויעויין בפירושו של בעל הט"ז⁹¹ :

" יוכן לא תאכל המינקת' - נראה לי לפרש, דזה מיירי אפילו אם יש לפעמים
היתר לאשה לאכול דבר איסור מפני פיקוח הנפש,

מכל מקום, לא תניק את התינוק".

ויעויין בפירושו של בעל ה"פרי חדש"⁹² :

" יוכן התינוק בעצמו - דאף על פי שקטן אוכל נבילות אין מצווין להפרישו, היינו
מעיקר דינא,

אבל מכל מקום יפרישוהו, מפני שמזיק לו בזקנותו, שגורם לו טבע רע, וסופו
לצאת לתרבות רעה.

ולפי שבזמנינו זה אין נזהרים מעניינים אלו, רוב הבנים יוצאין לתרבות רעה,
ורובם הם עזי פנים שבדור, ואין יראת ה' נוגעת בליבם,

ואף אם יוכיחום על פניהם, לאו בר קיבולי מוסר נינהו".

ועוד צא ולמד, מה שלימדונו רבותינו ז"ל בתלמוד ירושלמי⁹³, בסיבת הדבר
שאלישע בן אבויה יצא לתרבות רעה :

⁹⁰ שו"ע יו"ד, (סימן פא', סעיף ז').

⁹¹ בסעיף קטן יב'.

⁹² בסעיף קטן כו'.

⁹³ חגיגה, פ"ב ה"א.

"אמו, כשהיתה מעוברת בו, היתה עוברת על בתי עכו"ם,
והריחה מאותו המין⁹⁴, והיה אותו הריח מפעפע בגופו⁹⁵, כאירסה של חכינה".
עוד צא ולמד, מה שכתבו "בעלי התוספות" זיע"א⁹⁶, אודות אנטונינוס:
"אמרינן במדרש - 'חלב מטמא, חלב מטהר',
כשנולד רבי, גזרו שלא למול, ואביו ואמו מלוהו.
שלח קיסר, והביאו לרבי ואמו לפניו, והחליפתו אמו באנטונינוס,
והניקתו עד שהביאתו לפני קיסר, ומצאוהו, ופטרום לשלום.
ואמר אותו הגמון: אני ראיתי שמלו את זה, אלא הקדוש ברוך הוא עושה להם
נסים בכל עת, וביטלו הגזרה",
והיינו:
שכל אשר מצינו בעניין גדולתו ומעלותיו של אנטונינוס⁹⁷, הוא מחמת שינק חלב
קדוש מאמו של רבי הקדוש.
והנה, עוד מצינו בעניין זה, לדברי סגורן של ישראל - הגה"ק רבינו לוי יצחק
זיע"א מברדיטשוב⁹⁸, לבאר את מאמר הכתוב⁹⁹, "וַיֵּצֵא הָמֶן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֵחַ
וְטוֹב לֵב":
דהנה, מידת "טוב לב", היא מידה השייכת בקדושה,

⁹⁴ פירש בעל "קרן העדה":

"מתקרבת עכו"ם".

⁹⁵ פירש בעל "קרן העדה":

"ונפסק מזגו, והיה מתאוה לדבר עבירה".

⁹⁶ עבודה זרה, י' ע"ב, בד"ה "אמר ליה".

⁹⁷ לעיל באות ו'.

⁹⁸ בספרו הקדוש "קדושת לוי", (דרוש לפורים).

⁹⁹ אסתר, ה' - ט'.

וכפי שמצינו בתנא הקדוש רבי אלעזר בן ערך, אשר שיבח את מידת "לב טוב"¹⁰⁰,
ורבן יוחנן בן זכאי שיבח את מידתו יותר משל שאר חבריו,
ואם כן, היאך השתבח המן, במידה השייכת אל הקדושה?
וביאר בזה, רבינו זיע"א -

**"והנה, אסתר, כשעשתה הסעודה, ובקשה את המן על הסעודה, בוודאי אסתר
עשתה בקדושה,**

כי בוודאי עשתה אסתר הסעודה שלה, מסטרא דקדושה,
והרצון שלה, היתה, להפריד את המן מסטרא אחרא שלו, ממקור החיות שלו,
ובקשה אותו על הסעודה שלה, שעשתה בקדושה,
ועל ידי זה, לא יהא לו חיות כלל וכלל, כי מסטרא שלו יפרד,
ולסטרא דקדושה לא יבוא, בכדי שיושפע לו חיות מסטרא דקדושה",
והיינו -

שקדושת המאכלים של אסתר המלכה, השפיעה על המן,
ברם, מחמת רשעותו הרבה, הוא לא יכל להתחבר דרכה אל הקדושה.
ומשכך, כאשר קדושת האכילה פעפה בו, שייך לומר בו "טוב לב", לאותם
הרגעים.

ומתוך דבריהם הקדושים, משמע:

שעניין "קדש עצמך במותר לך"¹⁰¹, מתבאר על פי דברי רבותינו ז"ל¹⁰², "אין
קידוש, אלא במקום סעודה",

והיינו, שצריכה האם להתקדש בעניין המאכלים בעת עיבורו של התינוק, למען
אשר יוכל להתקדש ולהיטהר עוד בימי חייו.

¹⁰⁰ אבות, פ"ב מ"ט.

¹⁰¹ יבמות, כ' ע"א.

¹⁰² פסחים, קא' ע"א.

ולאור זאת, נוכל בסייעתא דשמיא, לתת טעם כעיקר, בעניין האור והחושך אשר שימשו בערבוביא אצל אליפז, וכאשר נתבאר לעיל ¹⁰³ :

שכן, מחמת שאלפז נתגדל בחיקו של יצחק אע"ה ¹⁰⁴, בעל כורחך, שהוא אכל מאכלים כשרים והגונים, אשר השפיעו קדושה וטהרה על מעשיו, ברם, מחמת היותו בנו של עשיו הרשע, וברחם אמו כבר נזדהם בדברי איסור, הוא היה נמשך לדברי טומאה, ואף לשמוע לקול דברי אביו בעניין הריגתו של יעקב אע"ה ¹⁰⁵,

ואם כן, כל מעשיו היו סותרים זה לזה, ומשפיעים עליו אור וחושך בערבוביא.

ח. כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה מפאנו זיע"א ¹⁰⁶ :

"אונקלוס הגר ¹⁰⁷, עיבור של אליפז.

שלא רצה להרוג את יעקב במצוות אביו, ולקח לו הזהב ועזב לו הגוף, ואמר אליפז, מה אעשה לציווי של אבא,

אמר לו, קח לך הכסף והזהב, והנפש תן לי, והעני חשוב כמת ¹⁰⁸.
וכן נתייעץ עם טיטוס, כשבא להתגייר,

ואמר לו, לך והצר להם - יהיו צָרִיךָ לְרֵאשִׁי ^{109 110},

¹⁰³ באותיות ד'-ה'.

¹⁰⁴ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'.

¹⁰⁵ ועל פי זה, תתיישב הקושיא ה-א', אשר נתבארה לעיל באות ד'.

¹⁰⁶ בספרו הקדוש "גלגולי נשמות", (סימן א', אות יב').

¹⁰⁷ גיטין, נו' ע"ב.

עבודה זרה, יא' ע"א.

¹⁰⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁰⁹ איכה, א' - ה'.

¹¹⁰ במסכת גיטין (נו' ע"ב), מצינו שאמר לו טיטוס:

ולא שמע לו, ונתגייר.

והעניין, טיטוס הוא עשיו, ורישיה דעשיו בעטפיה דיצחק¹¹¹, כי מראש פְרָעוֹת אויב הוא קָמַס עִמְדִי".

"כל המיצר לישראל, נעשה ראש".

111 היינו:

שראשו של עשיו, טמון על ידו של יצחק אע"ה, במערת המכפלה.

וכפי שמצינו בדברי התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, על מאמר הכתוב (בראשית, נ' - יג'), "וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בְּנֵי אֲרָצָה כְּנָעַן, וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּמַעְרַת שֵׂדֵה הַמְּכַפְלָה, אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת הַשְּׂדֵה לְאַחֲזֵת קֶבֶר מֵאֵת עֶפְרָן הַחֲתִי, עַל פְּנֵי מְמָרָא".

וְנָטְלוּ יְתִיָּה בְּנוֹי לְאַרְעָא דְכְנַעַן, וְשָׁמִיעַ פְּתֻגְמָא לְעֵשׂוֹ רְשִׁיעָא,

וְנָטַל מִן טוֹרָא דְגַבְלָא בְּלִגְיוֹנִין סְגִיָּאִין, וְאַתָּא לְחִבְרוֹן,

וְלֹא הָוָה שְׁבִיִּיק לְיוֹסֵף, לְמִיִּקְבוֹר יֵת אַבְיָי בְּמַעְרַת כְּפִילְתָּא.

מִן יָד, אֲזַל נְפִתְלִי, וְרַהֲטוּ וְנָחַת לְמִצְרַיִם,

וְאַתָּא בְּהֵוָה יוֹמָא, וְאַיְתִי אוֹנוּיְתָא דְכְּתַב עֵשׂוֹ לְיַעֲקֹב אַחִיו, עַל פְּלִגּוֹת מַעְרַת כְּפִילְתָּא.

וּמִן יָד, רִמַּז לְחוּשִׁים בְּרִדָּן, וְנָטַל סִיפָא, וְקָטַע רִישִׁיָּה דְעֵשׂוֹ רְשִׁיעָא,

וְהָוָה רִישִׁיָּה דְעֵשׂוֹ מְתַגְלַגְל, עַד דְעַל לְגוֹ מַעְרַתָּא, וְאַתְנַח בְּגוֹ עֵיטְפִיָּה דְיַצְחָק אַבְיָי,

וְגוֹפִיָּה, קָבְרוּ בְּנוֹ דְעֵשׂוֹ, בְּחַקְל כְּפִילְתָּא.

וּבִתְרַן, קָבְרוּ יְתִיָּה בְּנוֹי לְיַעֲקֹב בְּמַעְרַת חַקְל כְּפִילְתָּא,

דְיַזְבֵּן אַבְרָהָם יֵת חַקְלָא לְאַחֲסַנְת קְבוּרָתָא, מִן עֶפְרָוִן חַתָּאָה, עַל אֲנְפִי מְמָרָא".

ותרגום דבריו הקדושים:

וישאו אותו בניו אל ארץ כנען, והדבר נשמע אל עשיו הרשע,

ומשכר, הוא מהר שער, בצבא גדול, עד לעיר חברון,

והוא לא נתן ליוסף הצדיק, לקבור את יעקב אע"ה במערת המכפלה.

ומייד, הלך נפתלי, ורץ והגיע למצרים,

והגיע באותו היום, והביא שטר שכתב עשיו ליעקב אחיו, על זכותו בחצי במערת המכפלה.

ומייד, רמז נפתלי לחושים בן דן, אשר נטל סייף, וקטע את ראשו של עשיו הרשע,

ומבואר מדבריו הקדושים :

שמחמת שאליפז, שמע בעצתו של עשיו אביו, והלך בשליחותו להרוג את יעקב
אע"ה,

ואף על פי, שלבסוף לא הרגו, מכל מקום, מכיוון שהוא הביאו לידי עניות
החשובה כמיתה,

הוא הוצרך לתקן זאת בגלגול אחר, בעת היותו אונקלוס, אשר נמלך בעצתו של
טיטוס דודו, ולא שמע בקולו.

והנה, הגה"ק רבי יחיאל הלפרין זיע"א, בספרו הקדוש "סדר הדורות" ¹¹², הביא
לדבריו של רבינו זיע"א, והוסיף בביאור העניין :

דהנה, שנינו בתוספתא ¹¹³ -

"גר וגוי, שירשו את אביהן גוי,

רשאי לומר לו, טול אתה צלמים ואני כלים, אתה יין ואני פירות.

אונקלוס הגר, חלק מאחיו,

החמיר על עצמו, והוליך חלקו לים המלח."

"ויש לומר - שביקש לכפר בכך, על מה שלקח מיעקב את כל רכושו" ¹¹⁴.

ולאור דברי רבינו זיע"א, נראה בסייעתא דשמיא, ליתן טעם כעיקר, בעניין אליפז :

והיה ראשו של עשיו מתגלגל, עד אשר נכנס לתוך המערה, ונח בתוך יצחק אע"ה,

ואת גופו של עשיו, קברו בניו, בחצר המערה.

ולאחר מכן, בניו של יעקב אע"ה קברו אותו בתוך מערת המכפלה,

אשר קנה אברהם אע"ה את השדה לאחוזת קבר, מאת עפרון החיתי, על פני ממרא.

¹¹² ערך אונקלוס הגר, אות ו'.

¹¹³ מסכת דמאי, פ"ו הי"ב.

¹¹⁴ ברם, המהר"ץ חיות זיע"א, בפירושו על התוספתא, כתב:

שאין מדובר באונקלוס הגר, בעל התרגום,

אלא, בגר אחר בתקופה אחרת, שהיה שמו אונקלוס.

שכן, טעם הדבר שיעקב אע"ה שהיה גיבור גדול¹¹⁵, לא הרג את אליפז, מדין
"רודף",

היה מחמת שראה יעקב אע"ה ברוח קודשו, שעתיד אונקלוס הגר לצאת מאליפז
¹¹⁶.

ט. על מאמר הכתוב בפרשתו¹¹⁷, "וַיִּקְרָא לוֹ לְבֶן יִגָּר שְׁהִדְוֵתָא, וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ
גַלְעָד", כתב הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב¹¹⁸:

"וַעֲקַר בְּנֵינָה וּשְׁלָמוֹת שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֵינּוּ, אֶלָּא עַל יְדֵי שְׁמִפְיָלִין הָרַע שֶׁל
הַתְּרָגוּם, וּמַעֲלִין אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּתְּרָגוּם לְלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,
שְׁעַל יְדֵי זֶה, נִשְׁלַם לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

וְלָבֶן הָאֲרָמִי, שֶׁהוּא אֲרָמִי אֲבָד אֲבִי הַנִּ"ל, רָצָה לִינֹק מֵהַקֹּדֶשׁ עַל יְדֵי הַתְּרָגוּם,
וְעַל כֵּן, קָרָא לוֹ¹¹⁹, 'יִגָּר שְׁהִדְוֵתָא'.

וַיַּעֲקֹב, הָיָה מַעֲלָה אֶת הַתְּרָגוּם לְלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,

וְעַל כֵּן, קָרָא לוֹ¹²⁰, 'גַלְעָד', בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

וְזֶה¹²¹, 'וַיִּפֹּל ה' אֱלֹקִים תַּרְדֵּמָה', מְסַפֵּר תְּרָגוּם כְּמוֹכָא¹²²,

¹¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹¹⁶ ועל פי זה, תתיישב הקושיא ה-ב', אשר נתבארה לעיל באות ד'.

¹¹⁷ בראשית, לא' - מז'.

¹¹⁸ בספרו הקדוש "ליקוטי מוהר"ן", מהדורא קמא, סימן יט'.

וכן כתב משמו - תלמידו הגה"ק רבינו נתן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות": הלכות תפלת
ערבית, הלכה ב'. הלכות חלב ודם, הלכה א'.

¹¹⁹ בראשית, לא' - מז'.

¹²⁰ שם.

¹²¹ בראשית, ב' - כא'.

¹²² היינו:

מילת "תרדמה", עולה בגימטריא למניין 649,

כי על ידי התרגום, עקר בנינה של לשון הקדש,
ועל ידי שמעלין את הטוב שבתרגום ללשון הקדש, ומפילין הרע שבו,
נופלין כל השבועים לשון, בבחינת 'לשון נופל על לשון'.
וזה, ויפלי¹²³, נוטריקון -
פ'ה ל'הם ו'לא י'דברו,
כי על ידי בחינת תרדמה, שהוא בחינת לשון תרגום¹²⁴,
שעל ידי זה עקר בנינה של חוה, שהוא בחינת לשון הקדש, על ידי שמעלין הטוב
שבו ומפילין הרע שבו פנ"ל,
על ידי זה נופלין כל השבועים לשון, בבחינת¹²⁵ 'פ'ה ל'הם ו'לא י'דברו' - ראשי תבות
ו'יפלי¹²⁶ ו' 127.
ומעתה, נשכיל ונבין:
לאור קדושתו של לשון התרגום, הוצרך יעקב אע"ה, להילחם מלחמה קשה
באליפז ובלבן הארמי בכדי להוציאה ממנו,
ולתיתה בזרעו של אליפז, שהוא אונקלוס הגר.
ברם, בשונה מלבן הארמי, המלחמה אצל אליפז היתה קשה יותר,
שכן, קשה יותר להכניע את מי שיש בו אור וחושך המשמשים בערבובייה, ממי
שכולו חושך.
ובאמת, שמשורת הדיון, לא היה ראוי אליפז להיתקן באונקלוס,

וכמו כן, מילת "תרגום", עולה בגימטריא מדוייקת למניין זה.

¹²³ "ויפלי ה' אלקים תרדמה".

¹²⁴ וכפי שכתבנו בהערה מס' 48.

¹²⁵ תהילים, קטו' - ה'.

¹²⁶ "ויפלי ה' אלקים תרדמה".

¹²⁷ ויעויין עוד בזה, מה שכתבו ה"שפת אמת" (פרשתן, שנת תרנז'), וה"פרי צדיק" (פרשת "מקץ", אות יד').

אלא, שבזכות דבר אחד, הוא זכה לכך. וכדלהלן.

דהנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישלח"¹²⁸, "קִטְנֹתַי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֹת
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ, כִּי בְּמִקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׁנֵי מַחְנוֹת",
כתבו "בעלי התוספות" זיע"א¹²⁹ :

"דמקלו היה חלול, שהביאו עמו תמיד שמן, שיהיה לו להדליק ללמוד תורה".

והיינו :

שנשיאת המקל של יעקב אע"ה, אינה כמקלו של הזקן אשר נשען עליו,
אלא, ככלי אחסון, לשמן, לצורך הדלקת הנר בלילות, לצורך עסק התורה
הקדושה.

ואם כן, אפשר :

שטעם הדבר, שאלפיז השאיר לדודו יעקב אע"ה את המקל, למרות שאף הוא
נחשב לרכוש, ובכך הוא עובר על מצוות אביו,

שכן, אהבת התורה שהיתה בו באלפיז, טפחה על פניו,

ואם כן, למרות הוראתו של אביו הרשע, לא היתה בו היכולת לגרום לדודו יעקב
אע"ה, שהיה עמוד התורה, ביטול תורה¹³⁰.

ועל פי זה, יתבארו ויתבררו לנו ו' עניינים. וכדלהלן :

א. בעת הליכתו של יעקב אע"ה לבית לבן, הוא עבר בהר המוריה, ומצינו שם
למאמר הכתוב¹³¹, "וַיִּשְׁפֹּם יַעֲקֹב בַּבֶּקֶר, וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׁם מִרְאֲשֵׁתָיו,
וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה, וַיִּצַק שָׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ":

ולאור המתבאר, נשכיל ונבין, מניין היה לו ליעקב אע"ה שמן זית, בכדי ליצוק על
אותה המצבה,

¹²⁸ בראשית, לב' - יא'.

¹²⁹ בפירוש "בעלי התוספות" על התורה, (פרשתן, אות ב', מספר "פענח רזא").

¹³⁰ ועל פי זה, תתיישב הקושיא ה-ג', אשר נתבארה לעיל באות ד'.

¹³¹ בראשית, כח' - יח'.

והוא, מן אותו השמן אשר היה בתוך מקלו החלול. ודוק.

ב. טעם הדבר, שאליפז התעבר באונקלוס :

שכן, אליפז, השאיר אצל יעקב אע"ה את המקל, בכוח אהבת התורה אשר בו, ברם, מעשיו, סתרו את עצמם מיניה וביה, מחמת יניקת האכילה, אשר יצרה בו אור וחושך המשמשים בערבוביא ¹³².

ואונקלוס הגר, אשר בערה בו אהבת התורה, זכה לתקנו, ובפרט בעניין האכילה, שכן, על ידי גירותו הוא נעשה לבריה חדשה, וכמאמרם ז"ל ¹³³, "גר שנתגייר, כקטן שנולד דמי".

ג. לאור אהבת התורה אשר בערה בס באליפז ובאונקלוס, זכה אונקלוס לייסד את התרגום אשר ניתן בהר סיני ¹³⁴ :

שכן, לעיל נתבאר לנו ¹³⁵, בדבריו של הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב ¹³⁶, את גודל מעלת התרגום, וביאר לנו רבינו זיע"א -

שיעקב אע"ה, סילק את הרע שבתרגום, והעלה אותו אל הקדושה.

ואם כן, מחמת שיעקב אע"ה סילק את אותו הרע, בכוח קדושתו וטהרתו ואהבת התורה אשר היתה בו,

זכה אליפז בכוח אהבת התורה שבערה בו, לסיילוק חלק הרע שהיה בו, על ידי אונקלוס שנעשה לבריה חדשה,

¹³² וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹³³ יבמות, כב' ע"א, מח' ע"ב, סב' ע"א, צז' ע"ב.

בכורות, מז' ע"א.

¹³⁴ מגילה, ג' ע"א.

¹³⁵ בתחילת אות זז.

¹³⁶ בספרו הקדוש "ליקוטי מוהר"ן", מהדורא קמא, סימן יט'.

וכן כתב משמו - תלמידו הגה"ק רבינו נתן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות": הלכות תפלת ערבית, הלכה ב'. הלכות חלב ודם, הלכה א'.

וּחִידֵשׁ אֶת הַתְּרֻגּוֹם, שְׁכֻמוֹהוּ כְּסִילוֹק חֲלָקֵי הָרַע. וְדוֹק.

ד. בהלכות שבת ¹³⁷, פסק ה"שולחן ערוך":

"אַף עַל פִּי שֶׁאֵדָם שׁוֹמְעֵ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ כָּל שַׁבַּת בְּצַבּוֹר,

חַיֵּב לְקַרְוֹת לְעַצְמוֹ, בְּכָל שַׁבּוּעַ, פְּרִשֶׁת אוֹתוֹ הַשַּׁבּוּעַ - שְׁנִיִּים מְקַרְא וְאֶחָד תְּרֻגּוֹם, אֶפְלוּ עֲטָרוֹת וְדִיבָן."

ובסעיף ב', פסק ה"שולחן ערוך":

"אִם לָמַד הַפְּרָשָׁה, בְּפִרוּשׁ רִש"י, חָשִׁיב כְּמוֹ תְּרֻגּוֹם,

וְיֵרָא שְׁמִיִּם, יְקַרְא תְּרֻגּוֹם וְגַם פְּרוּשׁ רִש"י."

ויעויין בדברי הגה"ק רבינו יעקב חיים סופר זיע"א ¹³⁸:

"אבל לפי מה שכתבו חכמי האמת, יש קפידא בתרגום,

ולכן, אם אין לו שהות ללמוד שניהם, ילמוד תרגום ¹³⁹."

ולאור המתבאר, אפשר בטעם דבריהם של חכמי האמת:

שמכיוון שקדושתו של התרגום רבה היא, בהיות בה סילוק הרע,

הן בבחינת סילוק הרע, אשר סילק יעקב אע"ה,

והן בבחינת סילוק הרע, אשר סילק אונקלוס את זוהמתו של אליפז.

ואשר בשניהם, מונחת מעלת אהבת התורה,

לפיכך, "יש קפידא בתרגום". ודוק.

ה. על מאמר הכתוב בפרשת "וישלח" ¹⁴⁰, "קִטְנֹתַי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֻנָה

אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ, כִּי בְּמִקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׁנִי מִחֲנוֹת",

כתב "בעל הטורים" זיע"א:

¹³⁷ סימן רפה', סעיף א'.

¹³⁸ בספרו הקדוש "כף החיים", (סעיף קטן כב').

¹³⁹ "ברכי יוסף", אות ב'.

"שערי תשובה", אות ג'.

”בְּמַקְלֵי - בגימטריא 'יעקב' 141.”

ולאור המתבאר, נראה לבאר בזה:

שמחמת שהיה יעקב אע"ה עמוד התורה, הוא היה מהלך בכל זמן ועת עם אותו המקל, אשר בו שמן להדלקת הנר,

ובכוח התמדתו בדברי התורה הקדושה, במסירות נפש שאין לה אח ורע, הוא זכה לעבור את הירדן בעם גדול וברכוש גדול.

ו. כידוע מדברי ה"זוהר הקדוש" 142, שהאותיות א'-ח'-ה'-ע' מוצאם מן הגרון, ומשכך הם יכולים להתחלף ביניהם.

ואם כן, במילת "המקל" 143, האות ה' יכולה להתחלף באות ע',

וממילא, מילת "המקל", הינה באותיות "עמלק".

עוד מצינו לדברי רבותינו ז"ל 144, שסיבת ביאתו של עמלק אל מחנה ישראל, הוא מחמת "שרפו ידיהם מן התורה".

ואפשר:

שיעקב אע"ה, בא ללמדינו בעניין "המקל",

שאת עמלק ויוצאי חלציו, אפשר אך ורק בכוח התורה הקדושה לנצח.

140 בראשית, לב' - יא'.

141 הייבו:

מילת "במקלי", עולה בגימטריא למניין 182,

וכמו כן, מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין זה.

142 חלק א', דף פ' ע"א.

חלק ב', דף קכג' ע"א.

חלק ג', דף רכח' ע"א, ודף רצה' ע"ב.

143 וכמו שנתבאר לעיל באות ד', על פי דברי הגה"ק רבינו יהודה אסאד זיע"א.

144 "מדרש תנחומא", (פרשת "בשלח", אות כה').

"ילקוט שמעוני", (פרשת "בשלח", רמז רסא').

ל. על מאמר הכתוב ¹⁴⁵, "הדודאים נתנו ריח, ועל פתחינו כל מגדים, חדשים גם ישנים, דודי צפנתי לך", כתב הגה"ק רבינו צבי אלימלך שפירא זיע"א ¹⁴⁶ :
" הדודאים נתנו ריח, דרשו בו חז"ל ¹⁴⁷ -

הדודאים נתנו ריח טוב בעולם,

שבסיבת הדודאים שנתנה לאה לרחל, ועל ידי זה, וישפב עמה בלילה הוא ¹⁴⁸,
'וישמע אלקים אל לאה, ותהר, ותלד ליעקב בן חמישי' ¹⁴⁹, 'ותקרא שמו יששכר' ¹⁵⁰, והוא הוא עמוד התורה,
הנה נתנו הדודאים ריח טוב בעולם. אלו דבריהם ז"ל.

אבל לפי דבריהם ז"ל, הנה לא נודע פירוש שארית הפסוק, 'ועל פתחינו כל מגדים, חדשים גם ישנים, דודי צפנתי לך'.

ונראה לפרש -

דהנה, נעשה הנס דחנוכה בחודש כסלו, ולא במקרה הוא מעשה נסים, כמו שכתבתי לך כמה פעמים,

ואען ואומר: הנה, הריון יששכר עמוד התורה, היה בסיוון בליל א' דחג השבועות,

דכתיב ¹⁵¹, 'ויילך ראובן בימי קציר חטים, וימצא דודאים בשדה וכו', וכבר ידעת, 'קציר חטים', הוא שבועות,

¹⁴⁵ שיר השירים, ז' - יד'.

¹⁴⁶ בספרו הקדוש "בני יששכר", (מאמרי חדשי כסלו טבת, מאמר ה').

¹⁴⁷ שיר השירים רבה, פרשה ז', א' (יד').

¹⁴⁸ בראשית, ל' - טז'.

¹⁴⁹ בראשית, ל' - יז'.

¹⁵⁰ בראשית, ל' - יח'.

¹⁵¹ בראשית, ל' - יד'.

עין שם באלשיך, שכתב: שההיריון הזה, היה בליל חג השבועות, על כן יצא מזה יששכר עמוד התורה,

וכן הוא בתרגום המיוחס ליונתן: 'וְאֵזֶל רְאוּבֵן בְּיוֹמֵי סִינַי'.

וידוע ממדרשי חז"ל¹⁵², דעיבורי כל השבטים, היו ל-ז' חודשים, ויולדת למקוטעין¹⁵³,

אם כן, לפי זה, לידת יששכר היה בכסלו¹⁵⁴.

ואפשר, לפי הנראה -

היה ביום כה' כסלו דייקא, והשם יתברך יודע,

והוא הוא עמוד התורה, 'וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכָר, יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים' וכו'¹⁵⁵.

והנה, הנס הזה, הנעשה להאיר אור חכמת התורה, אשר רצו היוונים לבטל ולבטל חוכמות החיצוניות,

על כן, נעשה הנס בשמן, הרומז לחכמה,

כל מקום שמן זית מצוי, החכמה מצויה¹⁵⁶.

ונעשה הנס במנורה, הרמוזה לחוכמת התורה,

מנורה בדרום, הרוצה להחכים ידרים¹⁵⁷.

היה הנס דווקא בחודש הזה, וביום הולדת את יששכר עמוד התורה!"

וכעין דרשת רבינו זיע"א, על המשך הפסוק¹⁵⁸, 'וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגִדִים, חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים, דְּוָדִי צָפְנָתִי לָדָּ', מצינו לדברי רבותינו ז"ל במדרש¹⁵⁹:

¹⁵² "פרקי דרבי אליעזר", (פרק לה').

¹⁵³ ראש השנה, יא' ע"א.

¹⁵⁴ הגם שבמקצת ספרים כתבו באופן אחר, כתבתי על פי הקבלה הנ"ל.

¹⁵⁵ דברי הימים א', יב' - לג'.

¹⁵⁶ מנחות, פה' ע"ב.

¹⁵⁷ בבא בתרא, כה' ע"ב.

” וַיַּעַל פֶּתַח־חִינוּ כָּל מַגְדִּים' - אלו נרות חנוכה.”

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישלח"¹⁶⁰, "וַיִּנְיָתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, וַיִּאָּבֶק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר", כתב רש"י הקדוש, ומקור טהור במסכת חולין¹⁶¹ :

” וַיִּנְיָתֵר יַעֲקֹב' - שֶׁכַּח פְּכִים קִטְנִים, וְחִזַּר עֲלֵיהֶם.”

וביאר בזה, הגה"ק רבי יששכר בר איילנבורג זיע"א¹⁶², משם מדרש שמצא :

”שהקדוש ברוך הוא, אמר לו ליעקב, אתה מסרת נפשך על פך קטן בשבילי, וגם אני בעצמי אשלם לבניך,

אשלם לבניך, לבני חשמונאי, שנעשה נס על ידי פך קטן.”

והנה, על מאמר הכתוב¹⁶³, "אִם בְּחֻקְתִּי תֵלְכוּ, וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", דרש רבי חנינא בר פפא¹⁶⁴ :

”אָמַר לָהֶם, אִם שְׁמַרְתֶּם אֶת הַתּוֹרָה, הֲרִינִי מֵעֲלָה עֲלֵיכֶם, כִּאֲלוֹ עֲשִׂיתֶם עֲצָמְכֶם.”

עוד מצינו לדברי רב משרשיא בשם רב אידי¹⁶⁵ :

”בכל הקורבנות כתיב 'חטא', ובעצרת אין כתיב 'חטא',

אמר להן הקדוש ברוך הוא: מכיוון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם, כאילו לא חטאתם מימיכם.”

זאת תורת העול"ה :

¹⁵⁸ שיר השירים, ז' - יד'.

¹⁵⁹ מדרש חזית, ז' - יד'.

¹⁶⁰ בראשית, לב' - כה'.

¹⁶¹ צא' ע"א.

¹⁶² בפירושו על רש"י הקדוש על התורה, ספר "צידה לדרך".

¹⁶³ ויקרא, כו' - ג'.

¹⁶⁴ ויקרא רבה, פרשה לה', ז'.

¹⁶⁵ תלמוד ירושלמי, ראש השנה, פ"ד ה"ח.

לצורך קדושת המחשבה, ולצורה ידיעת התורה הקדושה, צריך האדם להתקדש ולהיטהר בעת אכילתו¹⁶⁶,

ולא בעת אכילתו בלבד, אלא עוד בעת אכילתה של אמו כאשר הוא נמצא ברחמה¹⁶⁷,

וכמאמר הבורא ית"ש לירמיה הנביא¹⁶⁸, "בְּטֶרֶם אֶצְרָךְ בְּבֶטֶן יִדְעֵתִיךְ".

ברם, אף מי שלא נשמר מכך, או שנשמר אך אמו אינה נשמרה, ואור וחושך משמשים בו בערבובייה, מעין דוגמת אליפז¹⁶⁹,

יש לו תקנה לטהרתו!

ותקנתו, היא על ידי לימוד התורה הקדושה בקדושתה ובטהרתה.

שכן, כשם שהועילה אהבת התורה לאליפז, שטהרתו הושלמה על ידי אונקלוס הגר¹⁷⁰,

כך תועיל אהבת התורה, לכל דורש ומבקש, המתקדש ומטהר את עצמו.

וזאת, מחמת שהתורה הקדושה מהפכת את ליבו של האדם, ומביאה אותו לידי "בריה חדשה",

עד כדי כך, שאף עליו נאמרה ההלכה¹⁷¹, "גר שנתגייר, כקטן שנולד דמי".

ולפיכך:

מצינו בפרשתן, את עניין השמן אשר היה במקלו החלול של יעקב אע"ה¹⁷², הרומז לאהבת התורה אשר היתה בו,

¹⁶⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁶⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁶⁸ ירמיה, א' - ה'.

¹⁶⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁷⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁷¹ יבמות, כב' ע"א, מח' ע"ב, סב' ע"א, צד' ע"ב.

בכורות, מז' ע"א.

ואף את עניינו של יששכר, אשר היה עוסק בתורה, הקשור אף הוא לעניין השמן¹⁷³.

שכן, בכוח האור של התורה הקדושה, להאיר ולתקן את ליבו של האדם, וכפי שמצינו בעניינם של אליפז ואונקלוס הגר¹⁷⁴.

וכפי שהיה בנס החנוכה, הקשור אף לעניין השמן ואור התורה,
"כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה עַל עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל, לְשַׁחֵם תּוֹרַתְךָ, וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵי
רְצוֹנְךָ"¹⁷⁵.

אבל, כאשר החשמונאים הקדושים, מסרו את נפשם בעבור קדושת שמו יתברך,
אזי¹⁷⁶, "וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עָמַדְתָּ לָּהֶם בְּעֵת צָרָתָם, רַבַּת אֶת רִיבָם, דָּנַת אֶת
דִּינָם, נִקְמַת אֶת נִקְמַתָם, מִסֵּרְתָּ גְבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים, וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִים, וּטְמֵאִים
בְּיַד טְהוֹרִים, וְרָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים, וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרַתְךָ".

ובוודאי, שכאשר נמסור את נפשינו למען התורה הקדושה, באהבה ובשמחה,
אזי, יתקיים בנו¹⁷⁷, "עַד הֵנָּה עֲזָרוּנו רַחֲמֶיךָ, וְלֹא עֲזָבוּנו חֲסָדֶיךָ, וְאֵל תִּטְשֵׁנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְנֶצַח".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁷² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁷³ וכמו שנתבאר לעיל בתחילת אות זו.

¹⁷⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁷⁵ תפילת "על הניסים".

¹⁷⁶ תפילת "על הניסים".

¹⁷⁷ תפילת "נשמת כל חי", בנוסח אשכנז.

"וְצַתַּתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד